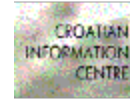

INFORMATIVNI TJEDNI PRILOG ZA ISELJENIKE

DOM I SVIJET

Broj 387 || 30. svibnja 2002. «««Povratak na sadržaj

ISPOVIJEST IVANA GUGIĆA, PARTIZANA 26. DALMATINSKE DIVIZIJE O POKOLJU HRVATSKIH ZAROBLJENIKA KOD LJUBLJANE I KOČEVSKOG ROGA

UBIJANJA U KOČEVSKOM ROGU

Ivan Gugić, 14. kolovoza 1953.

Svakako je istina, da su iz vagona iznosili onesviještene i gdjekada lude ljude, a drugi su od slabosti i žege posrtali i padali putem. Te su onda pratioci tukli

Ubijanje je vršeno ispred jame i to uglavnom metkom u zatiljak, a neki su i živi skakali u jamu, duboku bar 50 metara. Mnogi nisu bili još izdahnuti, nego su strašno jaukali u jami, nakon čega su partizani od vremena do vremena bacali bombe u jamu

Od stanice do kasarne išli su pješice i još odjeveni, svjesni, da idu u smrt. Neki od zarobljenika su glasno protestirali i govorili ubojicama, da će doći dan pravедne osvete. Drugi su opet plakali

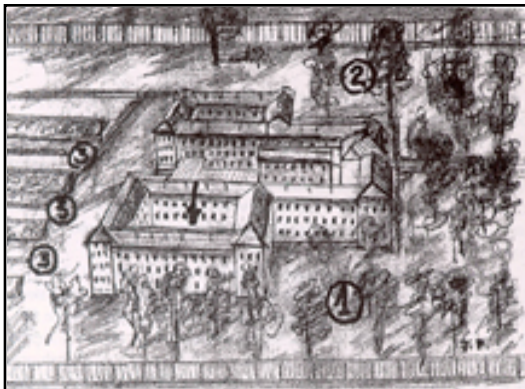
Rođen sam u Veloj Luci 1925. godine. Za vrijeme rata boravio sam kod kuće, kod svojih roditelja, sve dok me partizani nisu prisilno mobilizirali 10. rujna 1943. Bio sam u 26. dalmatinskoj partizanskoj diviziji, te sam bio određen na rad u engleskoj bolnici na Visu jer sam bio malodoban. U ožujku 1945. bio sam priključen XI. dalmatinskoj brigadi kod Gospića nakon pada tog grada. Odatle sam pošao u borbe kod Trsta, te nakon pada Trsta dalje uz Sočansku dolinu sve do sela Kranjske Gore, gdje smo stigli 15. ili 16. svibnja 1945. Ostao sam sa svojom jedinicom jedan dan, dok se nisu predale neke njemačke čete (Vlasovci u njemačkim uniformama). U Koruškoj sam ostao 6 dana, bio sam u Klagenfurtu i okolici. Tu sam bio prisutan, kad su engleske čete predavale hrvatske vojnike, koji su im se u vjeri bili predali te ih razoružane izručivali Titovim snagama. Nakon toga poslani smo vlakom u Jugoslaviju, kroz tunel u Jesenice, jer nam saveznici nisu više dozvoljavali ostati u Koruškoj. Nakon jednog dana prebacili smo se pješke u Kranj (oko 24. ili 25. svibnja). U Kranju, i to točnije u Primskovu, ostali smo opet jedan dan. Tada je stiglo naređenje od štaba 26. divizije štabu XI. dalmatinske brigade, da se izaberu iz cijele brigade, koja je imala 4 bataljuna, najpouzdaniji komunisti, kako časnici tako i vojnici, za neki povjerljivi zadatak. Od njih su stvorili posebnu četvu. Odmah mi je tada povjerljivo saopćio moj mještanin D. J., potporučnik, da su ljudi izabrani za ubijanje zarobljene hrvatske, slovenske i njemačke vojske. Moja treća četa (i ja osobno) bili smo određeni za pratnju i osiguranje ove novoformirane jedinice, koja je brojala sedamdesetak ljudi. Zapovijedao im je kapetan Nikola Maršić iz okolice Makarske, nekad zamjenik komandanta 2. bataljuna, a komesar čete bio je Ivan Bokež, Cmogorac. Glavni komandant bio je major Simo Dubajić iz Kistanja kraj

Šibenika, načelnik štaba IV. Armije, operativni odsjek.

U pratnji čete ubojica

Sutradan, 25. ili 26. svibnja 1945. krenula je ova ubilačka četa praćena od 3. čete 3. bataljuna u Ljubljani, gdje smo se iskrkali iz kamiona u logoru pred Ljubljanom s drvenim barakama. Tamo je bila masa zarobljenika - vojnika i civila, dapače i žena i cijelih obitelji. Doznao sam, da se logor zove Št. Vid: tamo je bila biskupska gimnazija, a ograđen je bio žicom. Nama nisu dali pristupiti među logoraše, ali je ona izabrana četa ubojica ulazila u logor i pljačkala satove, nalivpera, prstenje, zlatninu itd. Mi smo znali da ih vode na ubijanje. Našu treću četvu povezala su dva kamiona oko 10 sati istog dana za skupljanje i otpremu odjeće poubijanih zarobljenika. Vozili su nas 4-5 km u pravcu Tržaške ceste, koja ide prema Trstu. Išli smo najprije natrag prema Ljubljani 1.5 km, a potom smo skrenuli desno i nastavili širim poljskim putom oko 3 km. Tu smo došli do seljačke kuće u voćnjaku, iza koje je bila šumica i njiva, te neka jama oko 100 m daleko od kuće. Došavši na mjesto vidio sam grupu zarobljenika, oko 50 ljudi, gdje ih skidaju i vežu žicom za ruke dva po dva za mišice; te parove su opet povezali između sebe žicom. One, koji su padali od iznemoglosti ili straha, natovarili bi između dvojice jačih da ih nose do jame. Tukli su ih. Zapovijedali su im, da pjevaju: "Sjeno-slama, kuća-jama". Zarobljenike su skidali i vezali oni isti, koji su ih i ubijali. Prevozili su ljude kamionima u pratnji slovenske kurirske jedinice pod komandom nekog visokog plavokosog kapetana, Slovenca, borca od 1941. sa spomenicom. Kamionima je stizala svaki sat otprilike jedna tura i to cijeli dan, svega oko 40 kamiona te su se navečer hvalili, da su ubili 800-1000 ljudi. Da se slabije čuje pucanje, stavljali su na engleske ručne strojnice od 20 metaka tzv. "glušnik" na cijevi.

Ubijanje je vršeno ispred jame i to uglavnom metkom u zatiljak, a neki su i živi skakali u jamu, duboku bar 50 metara. Mnogi nisu bili još izdahnuli, nego su strašno jaukali u jami, nakon čega su partizani od vremena do vremena bacali bombe u jamu. Te žrtve su bili Slovenci, te nešto Hrvata, i to svi odreda muškarci. Ja sam se oko 11 sati dovukao do jame i pogledao u nju, ali se nije ništa vidjelo. Zbog toga su mi Bokež i Maršić udarili po šamar i ja sam pao okrvavljen u nesvijest. Našoj pratećoj četi nije bilo dozvoljeno to gledati. Tu smo ostali do večeri i pakirali robu ubijenih. Vratili smo se oko 8 sati navečer u logor Št. Vid. Te večeri stiglo je naređenje majora Sime Dubajića, da se ubijanje više ne vrši kraj grada, jer tako narod može saznati tajnu. Govorilo se, da će jamu minirati zajedno s mrtvacima, da se tako pokopa tajna. Inače, za vrijeme ubijanja posipali su živim vapnom krv oko jame, da se muhe ne kupe i krv ne zaudara. Kreč je donio neki seljak.

Skica logora Št. Vid kod Ljubljane:

Brojem 1 označeno je mjesto na kojem su pred odvođenje u Kočevski Rog dva tri dana ležali hrvatski domobrani.

Brojem 2 označeno je mjesto na kojem su pred odvođenje u Kočevski Rog dva tri dana ležali Nedićevci i Ljotićevci

Brojem 3 označeni su iskopani

rovovi.

Strelicom je ozančen dvorišni prostor gdje su dva-tri dana ležali slovenski domobrani i policajci.

Kočevski rog

Sutradan smo pošli vlakom u Kočevje, koje je bilo jako razrušeno. Mi smo se naselili u neku polurazrušenu kasamu oko 800 m izvan grada, gdje su nekad bile njemačke čete. Ubilačka četa bila je stigla prije nas, ali ih nismo više vidjeli. Oni su po pripovijedanju drugova bili otišli u šumu, daleko dva-tri sata hoda, ali ja to točno ne znam. Znam samo, da su tamo bili partizanski logori za vrijeme rata. Ta šuma se zvala Kočevski Rog.

Zadatak moje čete je bio, da najprije u kasamu primimo one, koje su dopratili slovenski kurirski odredi, koji su ujedno u sobama s njih skidali robu, tražili oružje i zlato - bilo je nakupljeno 5-6 kg zlata, a za dragocjenosti je bio odgovoran komesar 3. čete Ljubo Barbarić, Hvaranin. Mi smo slagali robu u bale i vozili na željezničku stanicu kamionom. Rekli su nam, da će se roba prerađivati u vojnička odijela. Naš zadatak je bio također čuvati zarobljenike do dolaska kamiona i tovariti ih na kamione. Zapovjednik čete bio je Pelješčanin Ivo Franković.

Ostali smo punih osam dana u Kočevju.

Stizalo je dnevno po 10 i više vlakova, s plombiranim (zatvorenim) vagonima, uvijek najmanje 10, a gdjekad i po 20. Te su ljude dovozili iz Ljubljane, a možda i iz drugih krajeva. Skoro svi su bili vojnici-muškarci, ali i nekoliko žena, koje su silovali kod jame prije strijeljanja. Bilo je nešto i nedoraslih mladića od 15 do 16 godina te znam za slučaj, da je kapetan, plavokosi Slovenac spriječio strijeljanje jednog takvog dečka, valjda jer ga je poznao. Od onih, koji su prošli kroz moje ruke, bilo je više Hrvata nego Slovenaca, te nekoliko srpskih četnika. Ne znam, koje su čete tu bile ubijane. Svih ubijenih, u dvije jame - bilo je 30 do 40 tisuća u 8 dana. Ubojice su u nedjelju polazile na Bled na odmor nakon osam dana ubijanja, pa je uoči toga, u subotu, bio priređen neki ples za njih. Na plesu su se hvalili, da su likvidirali 30, 40 tisuća neprijatelja u 8 dana.

Prema odijelima, koja smo spremali u Kočevju, bilo je preko 30.000 ubijenih. Mi smo poslali iz Kočevja preko 20 vagona robe; dnevno smo slali 2 do 3 vagona robe.

Žene su silovali kod jama

Glede žena mogu izjaviti, da sam ih vidio 10-15, ali ja sam za vrijeme svoje službe vidio tek jedan dio tih nesretnih zarobljenika, te je sigurno tih žena bilo više od 15. Njih nisu skidali kod naše kasarne nego, su ih do gubilišta vodili odjevene; silovali su ih kod jama i kasnije se tim djelom hvalili, napose neki Hvaranin Kačić Božo, po činu zastavnik. Žene su posebno jadno izgledale i neprestano su plakale. Bile su rastavljene od svojih muževa, koji su bili hrvatski časnici i kod Kočevja ubijeni. S njima nije bilo ni jedno dijete. Žene su bile odjevene u građanska odijela, a neke su nosile vojničke hlače i čizme, valjda radi lakšeg putovanja.

Nama uopće nisu dali doći blizu žena, jer su očito ubojice imali s njima svoje namjere. Osim žena vidio sam možda do 200 dječaka od 14-16 godina, koji su nosili uniforme ustaške mladeži. Njih su potukli sve, osim prije spomenutog dečka, spašenog od kapetana Slovenca. Svi su govorili, da su nevin i da nisu ništa učinili, a mnogi su i plakali.

Vagoni sa zarobljenicima izgledali su strašno: pošto im nisu dali ići izvan vagona radi tjelesnih potreba, to su vagoni bili zagađeni i puni smrada. Nadalje nisu dobivali ni hrane ni vode na cijelom putovanju, a ne znam ni kako su ih hranili u logoru. Svakako je istina, da su iz vagona iznosili onesviještene i gdjekada lude ljude, a drugi su od slabosti i žege postali i padali putem. Te su onda pratioci tukli ili eventualno natovarili na leđa zdravijih i jačih zarobljenika. Od stanice do kasame išli su pješice i još odjeveni, svjesni, da idu u smrt. Neki od zarobljenika su glasno protestirali i govorili ubojicama, da će doći dan pravedne osvete. Drugi su opet plakali, spominjući ženu, djecu, majku.. Neki su govorili, da su činili dobro i spašavali čak i partizane te molili, da ih poštede, ali nitko nije dobio milosti. Ispitivanja među

zarobljenicima ili suđenja nije bilo: svi dovedeni u Kočevje imali su umrijeti. Zajedno su ubijani domobrani, ustaše, četnici, Rupnikovi vojnici i svi drugi. Bilo je čak i nešto malo njemačkih vojnika u uniformama, posebno časnika. Ubijena su tu i 2-3 ustaška pukovnika.

Čuo sam, da je više ljudi pobjeglo ispred same jame, kada su već vidjeli, da će za koji čas poginuti, te su onda riskirali život. Neki su se i spasili, ali su druge ubili partizani pucajući za njima.

Spašeni životi

Ja sam spasio nekoliko života i to u dva slučaja. Pred kasarnom u Kočevju opazio sam jedno poznato lice. Nisam znao u prvi čas, tko je pa sam ga zapitao: Otkud si ti? - On se sav tresao i nije mi odmah odgovorio. Pitao sam ga ponovno i ohrabrio ga, da bi on odgovorio: Ja sam Dalmatinac, s Korčule, iz Vele Luke. Kad sam ga pitao da li me poznaje, jer ja sam ga poznao, odgovorio je da me ne poznaje. Kad sam mu se predstavio, onda me prepoznao i poljubio, zaklinjući me, da ga spasim. Ja sam potom otišao kapetanu Bokežu i garantirao svojom glavom za njega, govoreći da su ga Nijemci na silu odveli sa sobom prigodom napuštanja Korčule i dali u hrvatsku vojsku (imao je tada 15 godina). Kapetan mi veli: dobro, ali ako doznamo, da je on pomagao Nijemcima ili ustašama, onda ni tebi nema više glave.

M.S. je stalno išao sa mnom u mojoj četi. Petnaestog dana stigao je povoljan odgovor u Tetovo, gdje mi je tada četa bila premještena. Tu je mali oslobođen, ali je ostao u četi još dvije godine na odsluženju vojnog roka.

Drugi je slučaj ovaj: Isti M. S. me molio, da pomognem njegovom satniku I. G. iz Slavenskog Broda, koji je bio u vagonu s drugim vojnicima i strašno trpio žeđ. Ja sam zagrabio vode iz gustijerne u kantu i odnio do vagona, koji mi je pokazao moj mještanin M. S. Kako sam poznao pratioce, pustili su me da priđem. Otvorio sam vagon i dao im piti. Kad se stražar odmakao dalje, ja sam pustio I. G. i druga četiri vojnika, koje je on izabrao, i oni su pobjegli preko željezničke pruge i neke livade u šumu prema jugu. Bila je već polutama, prvi suton i nisu ih primijetili. Prije bijega, u znak zahvalnosti, dao mi je neki zlatni lančić s vrata, srdačno mi zahvalio... Ja sam kasnije dobio petnaestak paketa iz Slavenskog Broda sa šunkama, brašnom, mašću, kobasicama..., a i mi smo njima poslali nešto ulja i smokava. Mogao mi je slati pakete, jer mu je M. S. poslao u Slavonski Brod moju kućnu adresu pa su paketi stizali najprije na oca, a kasnije na mene, kad sam poslije četiri godine došao kući 1949. (jer sam također odležao 6 mjeseci u vojnom zatvoru na Novoj vesi u Zagrebu).

Posebnu brigu posvetili zlatu

Nakon 8 dana prestalo je ubijanje. Čuo sam, da su neki ljudi u civilu došli, koji su trebali minirati pećine i prekriti masovne grobove, a nakon toga su preko toga strašnog mjesta položili i zelene grane. U subotu, zadnjeg dana ubijanja, došla je neka komisija viših oficira u uniformi, koju sam osobno vidio (bilo je 5-6 ljudi među kojima i pukovnik Dule Korać, Srbin s Korduna, te ostali potpukovnici i majori), a uz njih je bilo i 2-3 civila u dobrim odijelima. Kod nas u kasarni zaustavili su se jedva pola sata, a primio ih je Simo Dubajić i komesar Ivan Bokež. Oni su gledali, kako mi pakiramo odijela te su posebnu brigu posvetili skupljenom zlatu i na kraju ga ponijeli sa sobom. Predao im ga je Bokež, a da nama nisu ostavili niti jedno pero za pisanje. Bokež nije kasnije imao neprimice radi predanog zlata, što znači, da je predao zlato u ruke ovlaštenim ljudima.

Nakon toga otišli su u šumu, kod jama - masovnih grobova. Pri dolasku komisije sam doznao, da im je zadaća utvrditi kako je obavljen posao masovnog ubijanja i da li su dobro uklonjeni svi vidljivi tragovi masovnog ubijanja ljudi. Komisija nije dolazila natrag u Kočevje. Čule su se samo eksplozije iz šume (nekoliko njih uzastopce) te smo bili uvjereni, da se tim

pokrivaju jame s tisućama mrtvih tijela.

Ubojice se odmarale na Bledu

Ubilačka četa otišla je u nedjelju ujutro vlakom na Bled preko Ljubljane (oko 7 sati). To sam kasnije doznao, kad su se ubojice vratile svojim četama u Makedoniju. Pričali su, da su bili dobro nagrađeni, da su dobili odmor na Bledu u nekom hotelu 10 ili 12 dana, da su bili vrlo dobro hranjeni i da su se sjajno zabavljali, jer su se kupali i imali čamce na raspolaganju, a svaku večer davana je za njih predstava. Svi su bili visoko odlikovani i svaki od njih je imao 2-3 odlikovanja, a imali su također i zlatne satove, fotografske aparate i slično. Među tim najviše odlikovanim ubojicama bio je neki Čepić Ante iz Makarske, kurir štaba brigade, omladinski rukovodilac, star 21-22 godine. Poslije toga događaja mnoge od tih ubojica hvatali su živčani napadaji - takozvana partizanska bolest.

Moja 3. četa ostala je do nedjelje navečer u Kočevju, te je potom vlakom bila prebačena u Kranj, gdje smo ostali desetak dana i bili poslani dalje u Tetovo, u Makedoniju, kamo smo stigli 7. srpnja 1945.

Na slici desno - Kartografski prikaz stradavanja Hrvata kod Bleiburga, svibnja 1945.

[«««Povratak na sadržaj](#)

[|| Povratak na početnu stranicu](#) || [Stari brojevi](#) || [O nama](#) ||

E-Mail: dom@hic.hr

Copyright © 1998, 1999 all rights reserved
Croatian Information Centre